

UCHWAŁA NR
RADY MIASTA ŚWINOUJŚCIE

z dnia r.

**w sprawie przyjęcia Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy
w rodzinie w Gminie Miasto Świnoujście na lata 2022-2027**

Na podstawie art. 6 ust. 2 pkt 1 i ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249), w związku z art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372 i poz. 1834) Rada Miasta Świnoujście, uchwala co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Gminie Miasto Świnoujście na lata 2022-2027, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Świnoujście.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Miasta

Elżbieta Jabłońska

**Załącznik
do Uchwały Nr
Rady Miasta Świnoujście
z dnia**

**PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
W GMINIE MIASTO ŚWINOUJŚCIE
NA LATA 2022 -2027**

WSTĘP.....	4
Rozdział I. PRZEMOC – DEFINICJA, MECHANIZMY.....	4
Rozdział II. WYBRANE ZASOBY MIASTA ŚWINOUJŚCIE	7
Rozdział III. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ.....	8
Rozdział IV. ANALIZA SWOT.....	22
Rozdział V. CELE I DZIAŁANIA PROGRAMU.....	24
Rozdział VI. REALIZACJA PROGRAMU.....	29

Wstęp

Jednym z nadrzędnych i długofalowych celów polityki społecznej jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowaniu postaw i zachowań aspołecznych, w tym przemocy domowej. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 z późn. zm.) nakłada na gminy obowiązek tworzenia lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie poprzez: prowadzenie poradnictwa i interwencji w przypadku jej zaistnienia, w szczególności przez działania edukacyjne, zapewnienie osobom dotkniętym przemocą miejsc w ośrodkach wsparcia oraz tworzenie zespołów interdyscyplinarnych. Konieczność podejmowania zdecydowanych działań zapobiegających przemocy w rodzinie wynika również z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r., poz. 1876 z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r. poz. 1119 z późn. zm.).

Skuteczne przeciwdziałanie przemocy w rodzinie wymaga współpracy wielu służb i instytucji na różnych płaszczyznach. Wdrożenie Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Gminie Miasto Świnoujście na lata 2022- 2027, zwanego dalej Programem, daje gwarancje zintegrowanych działań profilaktycznych, interwencyjnych i pomocowych w tym zakresie.

W przypadku Świnoujścia – gminy na prawach powiatu, program zawiera zadania z zakresu kompetencji i gminy i powiatu.

Założenia Programu są spójne z założeniami Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz są wypełnieniem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Użyte w Programie skróty:

- Program - Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- ZI – Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- NK – procedura Niebieskie Karty,
- SR – Sąd Rejonowy w Świnoujściu,
- KMP – Komenda Miejska Policji,
- ŻW - Żandarmeria Wojskowa,
- MOPR - Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie,
- SOWOPR – Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- KRPA - Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- CZP – Centrum Zdrowia Psychicznego Szpital Miejski im. J. Garduły Sp. z o.o.,
- OIK - Ośrodek Interwencji Kryzysowej,
- NGO (non governmental organisation) - organizacje pozarządowe,
- WZP- Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miasta Świnoujście
- Miasto Świnoujście – należy przez to rozumieć Gminę Miasto Świnoujście,
- SPWD - Specjalistyczne Placówki Wsparcia Dziennego,
- PPP - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
- procedura Niebieskie Karty – procedura NK.

Rozdział I Przemoc – definicja, mechanizmy.

(opracowane na podstawie fragm. książki „Przemoc w rodzinie” K. Michalska, D. Jaszczak-Kuźmińska, Wydawnictwo PARPAMedia 2007).

Przemoc w rodzinie – jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych w rozumieniu art. 115 §11 kk. oraz innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą (art. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie).

Kryteria przemocy – kiedy jest przemoc?

1. Intencjonalność – działania sprawcy nie są przypadkowe. Intencjonalność nie musi oznaczać celowego krzywdzenia ofiary i zadawania jej bólu. Sprawca przemocy dąży do uzyskania pełnej kontroli, władzy nad osobą doznającą przemocy, do jej bezwzględnego posłuszeństwa. Jest przekonany, że tylko on wie co jest dobre dla pozostałych członków rodziny, a w związku z tym wyłącznie on ma prawo podejmować decyzje, ustalać zasady życia w rodzinie – pozostali muszą się podporządkować.
2. Dysproporcja siły – nie chodzi tu jedynie o różnicę sił fizycznych, ale także przewagę związaną z pozycją społeczną, odpornością psychiczną, statusem materialnym itp. W związku opartym na przemocy jeden z partnerów czuje się silniejszy, a drugi – słabszy. W wyniku kolejnych aktów przemocy różnica sił coraz bardziej się pogłębia, ofiara przemocy staje się coraz bardziej bezradna, sprawca – coraz bardziej silny i bezkarny.
3. Naruszanie godności i praw – sprawca przemocy narusza godność ofiary, poniża ją, ośmiesza, pozbawia wszelkich praw (np. do kontaktów z rodziną, godziwych warunków życia, itp.).
4. Powodowanie cierpienia i szkód – ofiary przemocy doznają zarówno szkód fizycznych jak i psychicznych. W wyniku wieloletniej przemocy mogą dojść do przekonania, że zasługują na takie traktowanie.

Czynniki ryzyka.

1. Normy społeczne i kulturowe.
Przemoc w rodzinie jest skutkiem wielowiekowego, społecznego przyzwolenia na krzywdzenie osób najbliższych, w szczególności kobiet i dzieci. W wielu środowiskach akceptuje się bicie, stosowanie kar cielesnych (...). Ponadto silne przekonanie, że wszystko, co się dzieje w rodzinie należy do sfery prywatności z jednej strony wywołuje poczucie bezkarności sprawcy i bezradności ofiary, a z drugiej – nasila niechęć innych osób do ingerowania w „cudze sprawy rodzinne”. W środowiskach charakteryzujących się dużą społeczną akceptacją przemocy, ofiary rzadko mogą liczyć na pomoc i wsparcie osób spoza rodziny, z kolei sprawcy nie muszą obawiać się zewnętrznych nacisków na zmianę zachowań wobec najbliższych. Badania pokazują, że przemoc wobec członków rodziny jest społecznie bardziej akceptowana i tolerowana niż stosowanie jej wobec obcych.
2. Dziedziczenie wzorca przemocy.
Przemoc bywa przekazywana z pokolenia na pokolenie. Dzieci wychowujące się w rodzinach, w których krzywdzi się bliskich, przyswajają sobie zachowania dorosłych, których są świadkami lub ofiarami. Uczą się, że przemoc to najlepszy i najbardziej skuteczny sposób rozwiązywania konfliktów. Jednak uczeniu się i naśladowaniu podlega jedynie pewien rodzaj agresywnej relacji, a nie konkretne zachowanie, np. bicie w określony sposób lub określonym narzędziem.
3. Uzależnienie i nadużywanie alkoholu.
Badania dowodzą, że większość sprawców przestępstw popełnionych przy użyciu przemocy, jest pod wpływem środków odurzających (alkoholu i narkotyków). Także wielu sprawców przemocy domowej krzywdząc swoich najbliższych, znajduje się pod wpływem alkoholu. Osłabia on kontrolę własnych zachowań, zwiększa prawdopodobieństwo reagowania złością i gniewem na trudności i niepowodzenia życiowe, zaburza ocenę sytuacji i może powodować błędną interpretację zachowań innych osób. Uzależnienie od alkoholu nie zwalnia z odpowiedzialności za popełnione czyny, mimo że sprawcy często wykorzystują fakt bycia nietrzeźwym jako usprawiedliwienie swojego zachowania. Około 60% pacjentów leczenia odwykowego przyznaje, że ma problemy związane z przemocą wobec najbliższych. Warto jednak podkreślić, że nadużywanie alkoholu nie jest ani koniecznym, ani wystarczającym warunkiem stosowania przemocy. Obecny stan badań wskazuje na to, że nie ma związku przyczynowo-skutkowego między przemocą a alkoholem, ale można mówić o współwystępowaniu tych zjawisk.
4. Środowisko społeczne.
Istotnym czynnikiem sprzyjającym występowaniu przemocy jest stres związany z aktualną sytuacją socjalno-ekonomiczną rodziny. Bezrobocie, problemy finansowe, mieszkaniowe czy zdrowotne, a także nawarstwianie się różnych problemów może wywoływać frustrację. To z kolei może sprzyjać pojawieniu się przemocy w rodzinie. (W badaniach przeprowadzonych przez CBOS w 2005 r. Polacy wskazują brak pieniędzy jako główną przyczynę konfliktów w domu). Osamotnienie rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji życiowej, izolacja, brak wsparcia z zewnątrz – osobistego lub instytucjonalnego – w sposób znaczący może wpływać na nasilenie zachowań związanych z przemocą.

Mechanizmy przemocy.

1. Syndrom wyuczonej bezradności – to bezradność, która pojawia się w wyniku nabytych doświadczeń. Zwykle osoba doznająca przemocy poszukuje pomocy dla siebie. (...) Często jednak okazuje się, że działania mające ją ochronić, nie skutkują i nie przynoszą oczekiwanych przez nią efektów. Ofiara nabiera przekonania, że cokolwiek zrobi, to i tak nie zmieni to jej sytuacji. Ma poczucie, że jest krzywdzona, źle traktowana, że sprawca nie powinien tak postępować, że znęcanie się nad członkiem rodziny jest przestępstwem, jednak nie jest w stanie zmotywować się do działania.
2. Zjawisko prania mózgu – mechanizm polegający na systematycznym, świadomym i celowym oddziaływaniu na człowieka w celu zmiany jego przekonań, postaw, uczuć, potrzeb. Działanie służące temu, aby ofiara przemocy w rodzinie funkcjonowała zgodnie z życzeniem sprawcy. Konsekwencjami „prania mózgu” są m.in. utrata poczucia własnej wartości oraz podporządkowanie się sprawcy. Metody stosowane w „praniu mózgu” to: izolacja, poniżanie i degradacja, monopolizacja uwagi, doprowadzenie do wyczerpania, wywoływanie lęku i depresji, naprzemiennosc kary i nagrody.
3. Zespół stresu pourazowego PTSD (post traumatic stress disorder) - zaburzenia lękowe PTSD występują u ofiar napadów, gwałtów i innych traumatycznych wydarzeń, np. wojen, klęsk żywiołowych, wypadków drogowych. Dotyczą sytuacji, w których człowiek jest narażony na utratę zdrowia i życia. Nasilenie PTSD zależy od intensywności i czasu trwania traumy. Ponadto objawy PTSD są intensywniejsze u osób, które przeżyły traumę w wyniku aktywności człowieka (gwałt, przemoc domowa), niż u ofiar zjawisk naturalnych (powódź, huragan). Objawami PTSD są m.in. zaburzenia snu, drażliwość, wybuchy gniewu, złości, czujność, natrączywe wspomnienia, koszmary senne.
4. Proces wiktylizacji - każdy „wchodząc” w związek z drugą osobą ma pewne wyobrażenia na temat swojego przyszłego życia, swojego małżeństwa, swojej rodziny. Akt przemocy burzy te wyobrażenia i wizję świata, partnera, siebie. Specjaliści nazywają to mianem burzenia utrwalonych przekonań. Osoba doznająca przemocy czuje rozpacz i ma poczucie krzywdy, często na tym etapie zaczyna szukać pomocy. Niestety zdarza się, że spotyka się z nieprawidłowymi reakcjami osób, z którymi dzieli się swoimi problemami i od których oczekuje pomocy i wsparcia. Takie zachowanie służb, które przejawia się bagatelizowaniem problemów czy obwinianiem ofiary nazywamy wtórnym zranieniem.
5. Syndrom sztokholmski - mechanizm, który zaobserwowano u ofiar zamachu terrorystycznego w Sztokholmie. U osób przetrzymywanych przez terrorystów, a następnie uwolnionych przez policję pojawiły się reakcje, które większość obserwatorów uznała za irracjonalne. Otóż niedawni zakładnicy zaangażowali się w proces obrony swoich oprawców, zamiast żądać sprawiedliwości, czy nawet odwetu (co w tej sytuacji byłoby bardziej zrozumiałe). Jedną z ofiar tak związała się z terrorystą, iż zawarła z nim związek małżeński. W tej sytuacji można mówić o „patologicznej wdzięczności” za to, co zamachowiec mógł zrobić, a w rezultacie tego nie uczynił. Mógł zabić, a tego nie zrobił. Był panem ich życia i śmierci i darował im to życie, więc tylko dzięki niemu żyją. Podobny mechanizm obronny pojawia się u ofiar przemocy domowej. Są one wdzięczne sprawcom za drobne przywileje, które jeszcze mają, za „miodowe miesiące”, za chwile spokoju i namiastkę uczucia, a czasem nawet za to, że żyją.
6. Mechanizm „psychologicznej pułapki” - ofiara nie jest w stanie zrezygnować ze związku, w który tak dużo zainwestowała czasu, zapału, energii. Budzi zdziwienie fakt, że trwa ona w związku, który przynosi jej cierpienie, w którym jest upokarzana i nie respektuje się jej praw. Ciągłe żyje nadzieją, że będzie lepiej, dlatego też inwestuje w ten związek. Obwiniając siebie za całe zło, wierzy, że jeśli bardziej się postara, to będzie lepiej. Ma poczucie, że zależy to właśnie od niej. Im więcej się stara i wkłada w to działanie więcej energii, tym trudniej jej zrezygnować.

Fazy przemocy.

W cyklu przemocy występują trzy niezależne fazy, zmienne pod względem swej intensywności i czasu trwania:

- 1) faza narastania napięcia (inaczej tworzenia i budowania napięcia) to pierwsza faza cyklu,
- 2) faza gwałtownej przemocy (inaczej wybuchu, incydentów bicia) to druga faza; agresja w tej fazie może być zagrażająca dla zdrowia i życia osoby doznającej przemocy, moment zakończenia aktu przemocy zależy wyłącznie od sprawcy i nie ma żadnego związku z zachowaniem „ofiary” (sygnały jej bólu i cierpienia nie wyciszają agresji),
- 3) faza „miodowego miesiąca” (inaczej uspokojenia i miłości) to trzecia faza w czasie, której sprawca między innymi często obiecuje, że już nigdy więcej nie skrzywdzi ofiary lub po prostu zachowuje się jakby przemoc nigdy nie miała miejsca; faza ta jest przemijająca i rozpoczyna się znowu faza narastania napięcia.

Faza „miodowego miesiąca” zatrzymuje osobę w sytuacji przemocy, bo łatwo pod jej wpływem zapomnieć o koszmarze pozostałych dwóch faz. Prawdziwe zagrożenie, jakie niesie ze sobą ta faza jest związane z tym, że przemoc w następnym cyklu zazwyczaj jest gwałtowniejsza i za każdym razem narasta. Jeśli już raz doszło do użycia przemocy, będzie się ona powtarzać dopóki nie będzie przerwana, najczęściej przez interwencję z zewnątrz.

Rodzaje przemocy¹.

1. Przemoc fizyczna – naruszenie nietykalności fizycznej.
Przemoc fizyczna jest intencjonalnym zachowaniem powodującym uszkodzenie ciała lub niosącym takie ryzyko, np.: popychanie, szarpanie, szturchanie, klapsy, , ciągnięcie za uszy, włosy, szczypanie, kopanie, bicie ręką, pięścią, uderzanie w twarz-tzw. „policzek”, przypalanie papierosem, duszenie, krępowanie ruchów, itp.
2. Psychiczna – naruszenie godności osobistej.
Przemoc psychiczna zawiera przymus i groźby np.: obrażanie, wyzywanie, osądzanie, ocenianie, krytykowanie, straszenie, szantażowanie, grożenie, nieliczenie się z uczuciami, krzyczenie, oskarżanie, obwinianie, oczernianie, krzywdzenie zwierząt, czytanie osobistej korespondencji, ujawnianie tajemnic, sekretów, wyśmiewanie, lekceważenie, itp. Przemoc psychiczna jest najczęstszą formą przemocy i jest trudna do udowodnienia.
3. Seksualna – naruszenie intymności.
Przemoc seksualna polega na zmuszaniu osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowaniu aktywności seksualnej, gdy osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania jej o zgodę lub gdy na skutek zaistniałych warunków obawia się odmówić. Przymus może polegać na bezpośrednim użyciu siły lub emocjonalnym szantażu. Np.: wymuszanie pożycia, obmacywanie, gwałt, zmuszanie do niechcianych praktyk seksualnych, nie liczenie się z życzeniami partnerki/partnera, komentowanie szczegółów anatomicznych, ocenianie sprawności seksualnej, wyglądu, itp.
4. Ekonomiczna- naruszanie własności.
Przemoc ekonomiczna wiąże się z celowym niszczeniem czyjejś własności, pozbawieniem środków lub stworzeniem warunków, w których nie są zaspakajane niezbędne dla przeżycia potrzeby. Np.: niszczenie rzeczy, włamanie do zamkniętego osobistego pomieszczenia, kradzież, używanie rzeczy bez pozwolenia, zabieranie pieniędzy, przeglądanie dokumentów, korespondencji, dysponowanie czyjąś własnością, zaciąganie pożyczek na „wspólne konto”, sprzedawanie osobistych lub wspólnych rzeczy bez uzgodnienia, zmuszanie do spłacania długów, itp.
5. Zaniedbanie – naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich. Jest formą przemocy ekonomicznej i oznacza np.: nie dawanie środków na utrzymanie, pozbawianie jedzenia, ubrania, schronienia, brak pomocy w chorobie, nie udzielenie pomocy, uniemożliwianie dostępu do miejsc zaspokojenia podstawowych potrzeb: mieszkania, kuchni, łazienki, łóżka, itp.

Rozdział II Wybrane zasoby miasta Świnoujście.

1. Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, posiedzenia odbywają się w siedzibie Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie przy ul. Dąbrowskiego 4.
2. Sąd Rejonowy, ul. Paderewskiego 6.
3. Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej ul. Paderewskiego 6.
4. Komenda Miejska Policji ul. Krzywoustego 2a.
5. Prokuratura Rejonowa ul. Słowackiego 8.
6. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, ul. Dąbrowskiego 4.
 - Ośrodek Interwencji Kryzysowej (w strukturach MOPR).
 - Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie (w strukturach MOPR).
7. Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza, ul. Piastowska 55.
8. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, ul. Piastowska 54.
9. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, ul. Wojska Polskiego 1/5.
10. Centrum Pomocy i Wsparcia w Zakresie Uzależnień, ul. Hołdu Pruskiego 13/2.
11. Cztery specjalistyczne placówki wsparcia dziennego:

¹ Stowarzyszenie na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Niebieska Linia, „Wyprawa POMOC- Poradnik dla osób doświadczających przemocy w rodzinie, str. 14,15

- ul. Modrzejewskiej 20,
 - ul. Dąbrowskiego 4,
 - ul. Sosnowa 16,
 - ul. Hołdu Pruskiego 11.
12. Placówki oświatowe.
13. Szpital Miejski Sp. z o.o. im. J. Garduły w Świnoujściu. - Centrum Zdrowia Psychicznego ul. Jana z Kolna 12. W ramach Centrum prowadzone są:
- Poradnia terapii uzależnienia i współuzależnienia od alkoholu,
 - Poradnia terapii uzależnienia od substancji psychoaktywnych,
 - Poradnia zdrowia psychicznego dla dorosłych,
 - Oddział dzienny psychiatryczno –rehabilitacyjny dla dorosłych,
 - Oddział dzienny terapii uzależnienia od alkoholu,
 - Oddział dzienny zaburzeń nerwicowych,
 - Zespół leczenia środowiskowego.

Rozdział III Diagnoza zjawiska przemocy domowej.

Prezydent Miasta Świnoujście zarządzeniem Nr 806/2020 z dnia 7 grudnia 2020 r. powołał Zespół ds. opracowania niniejszego Programu, w następującym składzie:

- Gabriela Flis- Niškiewicz – Naczelnik Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej,
- Dominika Apanasik – Główny Specjalista Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej,
- Aneta Całus - Kierownik Centrum Zdrowia Psychicznego Szpital Miejski im. J. Garduły Sp. z o.o.,
- Agnieszka Zygarlicka - Kierownik Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Sonia Potocka – Przewodnicząca Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- Roman Czech –Specjalista Pracy z Rodziną Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie.

Wybrane dane statystyczne: procedury Niebieskie Karty (w tym: formularze A, C i D), informacje uzyskane z Sądu Rejonowego w Świnoujściu, informacje uzyskane z Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej, coroczne raporty z realizacji Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Świnoujściu posłużyły członkom Zespołu do analizy zjawiska przemocy domowej oraz sporządzenia częściowej diagnozy.

Przemoc domowa w Świnoujściu.

W latach 2011-2020 na terenie Miasta Świnoujście założonych zostało łącznie 657 procedur Niebieskie Karty. Do pogłębionej analizy zjawiska przemocy w rodzinie posłużono się danymi zgromadzonymi w oparciu o postępowania wszczynające działania w ramach NK, które odnotowano w 542 przypadkach, pozostałe 115 procedur dokumentowało ponowne użycie przemocy w tych samych środowiskach. Zatem dokumenty zgromadzone przez grupy robocze w ramach pracy w 542 środowiskach stanowiły informacje źródłowe do niniejszego opracowania, z którego wyodrębniono trzy obszary:

- procedury NK- wszczęcie, prowadzenie, zakończenie,
- charakterystyka środowisk, w których występuje przemoc,
- charakterystyka osób doświadczających przemocy/stosujących przemoc wraz ze wskazaniem doświadczanych/stosowanych form przemocy .

Tabela nr 1. Liczba założonych procedur NK w latach 2011-2020.

Lata	Liczba procedur Niebieskie Karty			
	Procedury dokumentujące pierwszorazowe użycie przemocy	Procedury dokumentujących ponowne użycie przemocy w tej samej rodzinie	Średni czas podjęcia pierwszych działań przez grupy robocze	Łącznie liczba założonych procedur NK
2020	54	7	6 dni	61
2019	60	13	4 dni	77

2018	59	13	3 dni	72
2017	37	16	10 dni	53
2016	60	24	Bd	84
2015	58	13	Bd	71
2014	75	19	Bd	94
2013	62	7	Bd	69
2012	56	3	Bd	59
2011	21	0	Bd	21
Razem	542	115	-	657

Zródło: Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Analizując powyższe dane, można zauważyć od roku 2011 do roku 2014 liczba zakładanych procedur systematycznie rosła (od 21 procedur do 75 rocznie). W roku 2015 nastąpiło wyhamowanie trendu wzrostowego. Tendencja ta w dalszym ciągu się utrzymuje. Na przestrzeni ostatnich trzech lat założono średnio ok. 57 procedur rocznie. Ogólnopolskie badania wskazują, że problem przemocy w rodzinie dotyczy od 20% do 39% rodzin, z czego co trzeci Polak doświadczył przemocy od członka rodziny, przy czym większość tych osób było krzywdzonych kilkakrotnie². W związku z tym, należy pamiętać, że doznawanie przemocy domowej nie zawsze skutkuje apelem o pomoc. Z tego względu oszacowanie skali problemu jest niezwykle trudne, a niewysoka liczba zakładanych procedur nie musi oznaczać, że zjawisko to zostało wyeliminowane. W trakcie realizacji procedury NK, monitorowana jest bieżąca sytuacja rodziny zarówno przez pracowników socjalnych, dzielnicowych, pedagogów szkolnych, a także kuratorów sądowych. Sytuacja rodzinna monitorowana jest przede wszystkim pod kątem bezpieczeństwa osób krzywdzonych. W monitorowanych rodzinach objętych procedurą w 115 przypadkach doszło do ponownego użycia przemocy i ponownego założenia procedury NK. Najwięcej tego typu zdarzeń wystąpiło w roku 2016 (24 ponowne odnotowane w formie procedury sytuacji przemocowe).

Rekomendacja:

- podstawą przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest szeroko rozbudowana profilaktyka i edukacja w zakresie możliwości i form uzyskania pomocy oraz zatrzymania przemocy,
- uwrażliwienie społeczności sąsiedzkiej, aby reagowała na wszelkie formy przemocy,
- bieżące monitorowanie sytuacji związanej z przemocą domową w mieście, aktualizowanie informacji na temat dostępnych miejsc pomocy i kompetencji poszczególnych służb i instytucji.

W celu podniesienia skuteczności działań interwencyjnych od roku 2017 zaczęto monitorować czas reakcji członków grup roboczych na zgłoszenie przemocy w rodzinie. W roku 2017 pierwsze czynności podejmowano średnio po upływie 10 dni - co zważywszy na wagę problemu było zdecydowanie za długo, w kolejnych latach czas reakcji skrócił się do 3/4 dni, w roku 2020 wydłużył się do 6 dni. Na powyższe miał wpływ między innymi stan pandemii wywołany wirusem SARS-Cov-2 i związana z tym absencja pracowników.

Rekomendacja:

- niezwłoczne podejmowania pierwszych działań w ramach procedury Niebieskie Karty.

² Diagnoza dotycząca osób stosujących przemoc w rodzinie: przemoc w rodzinie z perspektywy dorosłej populacji Polski. Raport z badania zrealizowanego dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Instytut Badania Rynku i Opinii Millward Brown SMG/KRC, Warszawa 2011, s. 14,

Tabela Nr 2. Procedury Niebieskie Karty

Lata	Liczba wszczętych procedur	Liczba zakończonych procedur Niebieskie Karty		Liczba zakończonych procedur łącznie
		Ustanie przemocy w rodzinie i uzasadnione przypuszczenie o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy	Rozstrzygnięcie o braku zasadności podejmowania działań.	
2020	54	25	19	44
2019	60	27	22	49
2018	59	46	37	83
2017	37	59	26	85
2016	60	41	42	83
2015	58	35	7	42
2014	75	24	5	29
2013	62	16	4	20
2012	56	10	3	13
2011	21	0	1	1
Razem	542	283	166	449

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie

W omawianym okresie w 449 sprawach zakończono prowadzenie procedury, w tym: w 283 (63%) z powodu ustania przemocy i zrealizowania planu pomocy, a w 166 sprawach (37%) z powodu bezzasadności prowadzenia działań. Procedura NK często zakładana jest w sytuacji tzw. przemocy fizycznej, która wymaga natychmiastowego podjęcia działań interwencyjnych i nie zawsze możliwe jest dogłębne zbadanie problemu. Dopiero na etapie pracy grupy roboczej udaje się ustalić czy w rodzinie rzeczywiście dochodziło do sytuacji przemocowych. Zdarza się również, że interwencja systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie bywa przez członków rodzin wykorzystywana instrumentalnie np.: przez małżonków w trakcie rozwodu, podziale majątku czy opieki nad dzieckiem.

Rekomendacja:

- szkolenia służb realizujących procedurę z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Do realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie ustawodawca powołał organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego. Na terenie miasta Świnoujście działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie podejmuje się w ramach prac Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup roboczych. W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzi 19 osób. Są to przedstawiciele: Urzędu Miasta Świnoujście, Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, Komendy Miejskiej Policji, Kuratorskiej Służby Sądowej, Prokuratury Rejonowej, Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Żandarmerii Wojskowej, placówek oświatowych, placówek ochrony zdrowia oraz organizacji pozarządowych. Grupy robocze powoływane są przez Zespół Interdyscyplinarny spośród przedstawicieli ww. podmiotów w celu bezpośredniej pracy z rodziną. Poniższa tabela obrazuje liczbę zakładanych procedur NK przez poszczególne instytucje.

Tabela nr 3. Podmioty wszczynające procedurę Niebieskie Karty na przestrzeni 2011 - 2020 r.

LP.	Lata	Komenda Miejska Policji	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie	Placówki oświatowe	Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Placówki ochrony zdrowia	Razem
1.	2020	40	12	2	0	0	54
2.	2019	40	17	3	0	0	60
3.	2018	49	9	1	0	0	59
4.	2017	28	5	3	0	1	37
5.	2016	44	14	2	0	0	60
6.	2015	44	7	5	1	1	58

7.	2014	58	12	3	2	0	75
8.	2013	40	10	2	10	0	62
9.	2012	29	13	11	0	3	56
10.	2011	9	10	2	0	0	21
Razem		381	109	34	13	5	542
% udział		70,3%	20,1%	6,28 %	2,4%	0,92%	100%

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Pośród wszystkich podmiotów uprawnionych do wszczęcia procedury Niebieskie Karty, dominują procedury wszczęte przez policję (70,3%) - przeważnie na skutek interwencji wykonywanej w miejscu zamieszkania, następnie przez pracowników MOPR (20,1%) - w wyniku rozmowy z pracownikiem Ośrodka, bądź wywiadu środowiskowego. Stosunkowo niski odsetek procedur wszczętych zostało na skutek działań pedagoga (6,28 %) oraz członków KRPA (2,4%). Mała liczba procedur NK wszczętych przez KRPA wynika z faktu, że do Komisji zgłaszane są osoby z rodzin, w których procedura już została wszczęta. Najmniej procedur wszczęli przedstawiciele placówek ochrony zdrowia (0,92%). Niechęć przedstawicieli ochrony zdrowia do wszczynania procedury NK może wynikać z obciążenia obowiązkami czy strachu przed odpowiedzialnością za złamanie tajemnicy lekarskiej. Dodatkowym utrudnieniem jest również brak wystarczającej wiedzy przedstawicieli służb m.in. na temat zjawiska przemocy, kompetencji i obowiązków reprezentowanej przez siebie instytucji, rozpoznawania symptomów krzywdzenia.

Rekomendacja:

- szkolenia służb ochrony zdrowia, KRPA, placówek oświatowych z zakresu zjawiska przemocy, procedury NK, kompetencji poszczególnych służb, swoich kompetencji wynikających min. z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, odpowiedzialności karnej, sposobów rozpoznawania krzywdzenia, sposobów reagowania, ale także umiejętności rozmawiania z osobami doświadczającymi przemocy,
- analiza postępowań o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego prowadzonych przez KRPA pod kątem inicjacji procedury NK.

Tabela Nr 4. Uczestnicy procedury NK.

Rok	Liczba procedur NK = liczba rodzin	Klienci Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Świnoujściu		Rodziny poza systemem pomocy społecznej	
		Czynni – korzystający z pomocy MOPR w chwili wszczęcia NK	Bierni – widniejący w systemie pomocowy, ale nie korzystający z pomocy MOPR	Liczba rodzin	% ogółu rodzin objętych procedurą poza systemem
2020	54	7	14	33	61%
2019	60	8	21	31	52%
2018	59	4	13	42	71%
2017	37	6	11	20	54%
2016	60	15	10	35	58%
2015	58	14	20	24	41%
2014	75	12	21	42	56%
2013	62	18	18	26	42%
2012	56	9	19	28	50%
2011	21	6	6	9	43%
Razem	542	99	153	290	53,5%
Procentowy udział		18,27%	28,23%	53,5%	X

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Zebrane dane wskazują, że jedynie 18,27% rodzin w chwili objęcia procedurą Niebieskie Karty czynnie korzystało z instytucjonalnego wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie. Natomiast 53,5% objętych procedurą rodzin pozostaje całkowicie poza systemem pomocy społecznej i nigdy wcześniej z niej nie korzystało. W związku z tym można stwierdzić, że przed przemocą w rodzinie nie chroni wyższa pozycja społeczna, wykształcenie, miejsce zamieszkania czy status materialny. Oznacza to, że przemoc stosują również osoby dobrze sytuowane, pracujące, posiadające wysoki kapitał kulturowy i społeczny.

Dobra sytuacja materialna rodzin, które objęte są procedurą NK powoduje, iż ich członkowie korzystają z poradnictwa prawnego i terapeutycznego poza systemem pomocy społecznej oraz innych instytucji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Rekomendacja: zintensyfikowanie przekazu medialnego na temat zjawiska przemocy w rodzinie, mitów i stereotypów, form pomocy, miejsc, w których można uzyskać pomoc.

Tabela nr 5. Problemy występujące w rodzinach objętych procedurą Niebieskie Karty.

L P	Rodzaje problemów	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Razem
1.	Alkohol	9	29	39	39	34	37	22	36	24	26	293
2.	Narkotyki	-	1	1	3	-	1	1	-	2	1	9
3.	Problemy ze zdrowiem psychicznym	2	2	4	4	2	1	3	-	1	-	17
4.	Alkohol i narkotyki występujące jednocześnie	5	4	7	5	4	7	2	4	3	3	44
5.	Alkohol oraz występowanie problemów ze zdrowiem psychicznym	-	2	-	2	2	2	1	4	5	1	19
6.	Narkotyki i występowanie problemów ze zdrowiem psychicznym	-	-	1	1	3	-	1	-	2	-	8
7.	Alkohol, narkotyki oraz problemy ze zdrowiem psychicznym	2	1	3	1	2	1	-	1	2	1	14
8.	Żaden z ww.	3	17	6	20	12	11	5	14	21	22	138

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie.

Pogłębiona analiza materiałów źródłowych (Niebieskich Kart) wykazała, iż problem nadużywania lub uzależnienia od alkoholu jest dominującym spośród zidentyfikowanych grup problemowych współwystępujących ze zjawiskiem przemocy w rodzinie. Na 542 sporządzone Niebieskie Karty aż w 293 przypadkach wskazanym problemem był alkohol (54%), łączenie alkoholu i narkotyków jednocześnie wykazane zostało w 44 przypadkach (co stanowi 8%). Dlatego też, ważną grupą docelową są osoby i środowiska, w których od lat występuje wysoka konsumpcja alkoholu powiązana z aktami przemocy w rodzinie. Działania instytucji zajmujących się problematyką przemocy w rodzinach, w których występuje problem alkoholowy są ukierunkowane m.in. na motywowanie do dobrowolnego podjęcia leczenia lub za pośrednictwem KRPA

nałożenie wobec osoby stosującej przemoc sądowego obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu oraz udzielanie osobom doznającym przemocy specjalistycznej pomocy prawnej, psychologicznej, terapeutycznej. Dodatkowo jednym z działań podejmowanych w celu zmniejszenia intensywności oddziaływania czynników współwystępujących z przemocą, jest coroczna kontrola punktów sprzedaży i konsumpcji alkoholu, którą prowadzą członkowie Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W trakcie kontroli przypomina się sprzedawcom o ich obowiązkach związanych ze sprzedażą alkoholu, w tym o zakazie sprzedaży alkoholu osobom nieletnim, nietrzeźwym oraz pod zastaw.

Rekomendacja:

- szczególna analiza procedur NK, w których występuje problem alkoholowy,
- motywowanie osób stosujących przemoc do podjęcia leczenia, utrzymywania abstynencji, kontaktu z psychoterapeutą,
- szersza współpraca KRPA z ZI,
- szkolenie pracowników realizujących procedurę NK w zakresie: motywowania osób uzależnionych do podjęcia leczenia i zachowywania abstynencji, współpracy z osobą współuzależnioną.

Tabela nr 6. Rodzaje relacji rodzinnych występujących w procedurze Niebieskie Karty w latach 2011 – 2020.

Rodzaje relacji rodzinnych	Małżeństwo	Rozwód (w trakcie prowadzenia procedury)	Związek partnerski	Bliski stopień pokrewieństwa	Liczba wszczętych procedur NK
Rok 2020	21	3	15	15	54
Rok 2019	10	6	17	27	60
Rok 2018	20	5	21	13	59
Rok 2017	14	1	9	13	37
Rok 2016	23	2	17	18	60
Rok 2015	19	1	17	21	58
Rok 2014	25	2	26	22	75
Rok 2013	21	3	22	16	62
Rok 2012	21	5	16	14	56
Rok 2011	3	2	6	10	21
Razem	177	30	166	169	542
% ogółu spraw	32,66%	5,54%	30,62%	31,18%	100%

Zródło: Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Prezentowane wyniki wskazują, że sytuacje przemocowe najczęściej występują w małżeństwach 38,20%, a fakt występowania przemocy doprowadził do orzeczenia rozwodu w przypadku 5,54% małżeństw. W związkach nieformalnych jest ich nieco mniej – 30,62%. Przemocy doświadczają również osoby będące w bliskich relacjach rodzinnych z innymi domownikami 31,18% – najczęściej w relacjach dzieci – rodzice i w relacjach między rodzeństwem.

Tabela nr 7. Rodzaje przemocy występujące w procedurze „Niebieskie Karty” w latach 2011 – 2020.

LP	Rodzaje problemów	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Razem
1.	Przemoc psychiczna	2	6	5	4	4	3	2	7	5	4	42
2.	Przemoc ekonomiczna	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

3.	Przemoc fizyczna	-	1	1	3	2	4	5	5	12	5	38
4.	Przemoc seksualna	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5.	Zaniedbanie	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	2
6.	Przemoc łącznie pkt 1+3	14	46	50	64	41	45	26	45	41	41	413
7.	Przemoc łącznie pkt 1+2+3	-	1	4	1	5	2	-	-	1	1	15
8.	Przemoc łącznie pkt 1+3+4	4	2	2	2	3	5	1	2	1	2	24
9.	Przemoc łącznie pkt 1+4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
10.	Przemoc łącznie pkt 1+2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
11.	Przemoc łącznie pkt 1+3+5	-	-	-	-	3	-	2	-	-	1	6
12.	Liczba procedur NK	21	56	62	75	58	60	37	59	60	54	542

Zródło: Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Przemoc jest zjawiskiem trudnym do skategoryzowania. Często zdarza się, że poszczególne rodzaje przemocy wzajemnie się przenikają i występują w połączonej formie. W analizowanych przypadkach najczęściej występuje łącznie przemoc psychiczna i fizyczna, co stanowi około 76% wszystkich analizowanych przypadków. Warto zauważyć, że nie ma przemocy bez przemocy psychicznej - każdy jej rodzaj się z nią wiąże. A fakt, że przemoc psychiczna zaczyna pojawiać się w statystykach, pokazuje jedynie, że po wielu latach „śłużby pomocowe” oraz osoby doznające przemocy w rodzinie - zaczynają ten problem dostrzegać. Krzywdzenie psychiczne jest jedną z najbardziej nieuchwytnych form przemocy, przejawia się poprzez powtarzające się: poniżanie i ośmieszanie, manipulowanie dla własnych celów, wciąganie w konflikty, brak właściwego wsparcia, np. wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę zainteresowania, uczuć czy szacunku, stałą krytykę, wmawianie choroby psychicznej, izolację społeczną, czyli kontrolowanie i zakazywanie bądź ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi, domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, stosowanie gróźb, degradację werbalną (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie).³

Tabela Nr 8 Uczestnicy procedury Niebieskie Karty - osoby doznające przemocy.

LP	Osoby doświadczające przemocy	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Razem
1.	Kobiety w tym:	16	49	58	63	48	49	29	52	44	47	455
1.a	powyżej 60 r.ż.	3	4	7	11	5	13	6	10	5	10	74
1.b	z niepełnosprawnościami	-	1	1	1	-	-	1	-	-	-	4

³ M. Łuba, Kampania Biała Wstążka, Wyłącz przemoc włóż myślenie, Wrocławska Kampania Przeciwko Przemocy, Wrocław 2016, s. 2.

2.	Mężczyźni w tym:	5	4	7	9	4	5	2	6	7	3	52
2.a	powyżej 60 r.ż.	1	-	-	3	1	3	1	4	4	2	19
2.b	z niepełnosprawnościami	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	3
3.	Osoby małoletnie w tym	10	29	24	16	18	9	12	25	20	28	191
3.a	z niepełnosprawnościami	1	1	1	-	-	1	-	2	-	-	6
4.	Osoby małoletnie –świadkowie	9	2	39	41	28	31	16	16	5	17	224
4.a	z niepełnosprawnościami	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2
Razem - liczba osób doznających przemocy w rodzinie												922

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie.

Najczęściej osobami doświadczającymi przemocy są kobiety (49%), w tym dość liczną kategorię stanowią kobiety w wieku pow. 60 roku życia (8 %), wobec których stosowana jest przemoc przez partnerów, a coraz częściej również przez dorosłe dzieci wspólnie zamieszkujące. Kolejną grupą doświadczającą przemocy są osoby małoletnie (45%). Rodzina, w której dochodzi do aktów przemocy, nawet w sytuacji, gdy małoletni bezpośrednio jej nie doznaje – staje się ofiarą przez to co widzi, słyszy i czuje. Bycie świadkiem przemocy wobec bliskiej osoby pozostawia trwały ślad w psychice i powoduje silny uraz psychiczny. Rodzina przemocowa nie stwarza odpowiednich warunków dla życia dziecka i nie zapewnia jego podstawowej potrzeby jaką jest bezpieczeństwo. Przemoc wobec dziecka powoduje określone, fatalne skutki natury psychicznej, fizycznej oraz emocjonalnej na jego rozwój. Ponadto dorośli przekazują dziecku komunikat, iż można bić słabszych od siebie, a bicie jest czymś dozwolonym w osiąganiu swoich celów. Małoletni obserwując takie zachowania, ważnych dla siebie osób może zacząć je powielać. Początkowo wśród rówieśników, a w dorosłym życiu w swojej rodzinie. Należy pamiętać, że dzieci, które doświadczają przemocy, są wystawione na ryzyko uczenia się, że przemoc jest sposobem dochodzenia do celu albo ochrony siebie przed zagrożeniem i w późniejszym okresie mogą również w ten sposób rozwiązywać swoje problemy życiowe. Dodatkowo wobec osób małoletnich często dochodzi do zaniedbania, które również jest formą przemocy. Zaniedbywanie dziecka może obejmować zarówno sferę psychiczną jak i fizyczną. Jest definiowane jako niezaspokajanie potrzeb dziecka niezbędnych dla jego prawidłowego rozwoju. Można mówić o zaniedbywaniu materialnym, kiedy dziecko nie ma zaspokojonych potrzeb związanych z odżywianiem, higieną, zdrowiem, edukacją oraz o zaniedbywaniu psychicznym, kiedy dziecko nie ma zaspokojonych potrzeb m.in. miłości, bezpieczeństwa, przynależności; kiedy rodzice nie rozumieją potrzeb psychicznych dziecka. Także mężczyźni (6 %) są osobami, które coraz częściej doznają przemocy i zaczynają zgłaszać takie sytuacje odpowiednim służbom.

Tabela Nr 9 Determinanty przemocy wobec dzieci i⁴

Poziom społeczeństwa	Poziom wspólnoty	Poziom relacji interpersonalnych	Poziom jednostki
Normy propagujące przemoc jako dopuszczalny sposób rozwiązywania konfliktów.	Duża mobilność, anonimowe sąsiedztwo. Heterogeniczność.	Brak lub zaburzona więź rodzic-dziecko Rozpadanie się rodziny. Przemoc w rodzinie.	Dziecko: małe, niechciane, niepełnosprawne, posiada niepożądane cechy.

⁴ Przemoc domowa wobec dzieci-rekomendacje Światowej Organizacji Zdrowia. Michał Nowakowski Instytut Socjologii UMCS, Zakład Socjologii Medycyny i Rodziny. <https://phavi.umcs.pl/at/attachments/2014/0117/115752-neglected-child-prezentacja-microsoft.pdf>

Pogląd, że samobójstwa to sprawa indywidualnego wyboru, a nie możliwy do uniknięcia akt przemocy. Normy dające pierwszeństwo władzy rodzicielskiej nad dobrem dziecka. Normy umacniające męską dominację nad kobietami i dziećmi Rozpowszechnianie pornografii dziecięcej, dziecięcej prostytucji i pracy dzieci. Duże rozwarstwienie społeczne.	Słabe więzi społeczne. Duża gęstość zaludnienia. Niedostateczne zasoby mieszkaniowe. Narkotyki i handel nimi. Łatwy dostęp do alkoholu. Bieda. Wysoki poziom bezrobocia. Brak instytucjonalnej sieci wsparcia.	Izolacja rodziny od wspólnoty. Brak sieci wsparcia. Choroba w rodzinie. Przestępczość, stosowanie przemocy w społeczności	Rodzic: mała wiedza nt wychowania i normalnego rozwoju dziecka. Choroba psychiczna lub fizyczna. Kontakt z przemocą, aprobowanie przemocy. Używk. Gwałtowne reakcje w sytuacjach trudnych. Trudności finansowe.
---	---	---	--

Rekomendacje:

- rozpowszechnianie informacji nt systemu wsparcia osób doznających przemocy w rodzinie,
- zwiększanie współpracy między podmiotami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a organizacjami pozarządowymi pracującymi na rzecz osób starszych, kościołami i związkami wyznaniowymi,
- poszerzanie oferty pomocowej, w tym tworzenie grup terapeutycznych dla osób doznających przemocy,
- upowszechnianie wiedzy i świadomości znaczenia prawa zakazującego stosowania kar cielesnych wobec małoletnich, które nie mają powszechnej konotacji przemocowej,
- wzmacnianie roli kobiety w związku, promowanie egalitarnego modelu rodziny, uczenie wspólnego podejmowania decyzji, sprawowania obowiązków domowych, asertywności,
- prowadzenie działań mających na celu podnoszenie kompetencji rodzicielskich,
- realizacja programów profilaktycznych na terenie placówek oświatowych.

W sytuacjach kryzysowych osoby doznające przemocy w rodzinie mają możliwość bez skierowania i bez względu na dochód, na okres do trzech miesięcy (z możliwością przedłużenia w uzasadnionych przypadkach) uzyskania schronienia w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie. W zakresie potrzeb bytowych Ośrodek zapewnia dla maksymalnie 10 osób: całodobowy, okresowy pobyt, pomieszczenia do spania, wspólne pomieszczenie do pobytu dziennego, miejsca do zabawy, pomieszczenie do nauki, łazienki, kuchnię, miejsca do prania i suszenia. Wyżywienie, odzież i obuwie, środki higieny osobistej, środki czystości świadczone są w sytuacji jeżeli dochód osoby doznającej przemocy w rodzinie nie przekracza aktualnie obowiązującego kryterium dochodowego, o którym mowa w art.8 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r., poz. 1876 z późn. zm.). W zakresie terapeutycznym – wspomagającym specjaliści dokonują diagnozy sytuacji rodzinnej klienta i wspólnie z nim opracowują diagnozę rodziny i indywidualny plan pomocy uwzględniając: potrzeby, cele, metody i czas pomocy, udziela poradnictwa: psychologicznego, prawnego, socjalnego, pedagogicznego. W przypadku problemów zdrowotnych osoba kierowana jest do placówki medycznej na terenie naszego miasta. Prowadzona jest grupa wsparcia oraz terapie indywidualne ukierunkowane na wsparcie ofiary przemocy w rodzinie oraz nabycia umiejętności ochrony przed osobą stosującą przemoc w rodzinie. W przypadku zaistnienia takiej konieczności pomocą specjalistów objęte są również dzieci osób doznających przemocy. W celu dostosowania zakresu pomocy do sytuacji oraz potrzeb ofiar przemocy w rodzinie Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie współpracuje z innymi instytucjami zajmującymi się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, prowadzi działania monitorujące i ewaluacyjne efektów swojej działalności.

Tabela nr 10. Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie –pomoc całodobowa udzielana w latach 2011-2020.

LP	Rok	Pomoc całodobowa					
		Liczba osób	Liczba osób, których sytuacja uległa poprawie po opuszczeniu SOWOPR	Liczba rodzin	Liczba rodzin, których sytuacja uległa poprawie po opuszczeniu SOWOPR	Średni czas przebywania osób w SOWOPR	Średni czas przebywania rodziny w SOWOPR
1.	2020	14	9	5	4	68	189
2.	2019	8	7	4	3	64	128
3.	2018	11	11	4	4	58	159
4.	2017	7	4	4	2	72	126
5.	2016	16	6	8	4	58	117
6.	2015	25	7	11	15	52	118
7.	2014	20	17	9	8	50	111
8.	2013	18	10	10	5	61	109
9.	2012	14	10	7	5	74	148
10	2011	16	10	7	5	44	101

Źródło: Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie

Z powyższych danych wynika, że ok. 80 % osób po opuszczeniu SOWOPR rozpoczyna nowe życie z dala od osoby stosującej przemoc, jednocześnie ok. 20% osób wraca do swojego miejsca zamieszkania i do osoby stosującej przemoc, co generuje kolejne problemy. W celu poprawy sytuacji takich rodzin Rada Miasta Świnoujście uchwałą Nr XLII/344/2021 z dnia 2 lutego 2021 r. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Miasta Świnoujście (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego z 2021 r. poz. 1004) ustanowiła pierwszeństwo zawarcia umowy najmu lokalu na czas nieoznaczony i lokalu socjalnego dla osób, które opuściły Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Świnoujściu lub przebywają w tym Ośrodku i nie mają możliwości zamieszkania w lokalu, w którym zamieszkiwały przed umieszczeniem w Ośrodku, ani w żadnym innym lokalu na terenie Miasta lub w pobliższej miejscowości, i w terminie do 6 miesięcy od dnia opuszczenia Ośrodka złożyły wniosek o zawarcie umowy najmu wraz z rekomendacją Ośrodka.

Warto zauważyć, że dotychczas to osoba doznająca przemocy dla ochrony swojego życia lub zdrowia była zmuszona do opuszczenia mieszkania. Od 30 listopada 2020 r. obowiązuje szybka procedura prowadząca do wydania przez funkcjonariuszy Policji czy Żandarmerii Wojskowej tymczasowego nakazu natychmiastowego opuszczenia mieszkania lub zakazu zbliżania się przez osobę stosującą przemoc w rodzinie. Tymczasowy nakaz izolacji sprawcy przemocy domowej obowiązuje przez 14 dni. W tym czasie Policja lub Żandarmeria Wojskowa przynajmniej trzykrotnie sprawdza czy nakaz lub zakaz nie są naruszane. Ponieważ wskazane środki tracą moc po upływie 14 dni od ich wydania, nowelizacja wprowadziła w kodeksie postępowania cywilnego regulację udzielanego przez sąd zabezpieczenia w postaci przedłużenia obowiązywania nakazu lub zakazu. Wniosek o udzielenie zabezpieczenia podlega bezzwłocznemu rozpoznaniu od daty jego wpływu do sądu. Wprowadzone zmiany zarówno na poziomie krajowym jak i lokalnym nie tylko poprawiają sytuację osób dotkniętych przemocą, lecz także umożliwią skuteczne interwencje służbom, zasadniczo przyczyniając się do przeciwdziałania zjawisku przemocy w rodzinie.

Działania na rzecz osób doznających przemocy w rodzinie to przede wszystkim odizolowanie osoby doznającej przemocy, udzielenie jej pomocy psychologicznej, pedagogicznej, prawnej, socjalnej. Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie prowadzi hostel dla osób doznających przemocy w rodzinie, ponadto świadczy również specjalistyczne poradnictwo, organizuje grupę wsparcia.

Tabela nr 11. Liczba osób korzystających z poradnictwa SOWOPR

L P	Rok	Poradnictwo psychologiczno-terapeutyczne		Poradnictwo prawne		Poradnictwo pedagogiczne*		Poradnictwo socjalne		Ogółem	
		Liczba osób	Liczba porad	Liczba osób	Liczba porad	Liczba osób	Liczba porad	Liczba osób	Liczba porad	Liczba osób	Liczba porad
1	2020	33	195	24	70	4	34	51	318	51	617
2	2019	38	201	30	47	2	15	61	266	61	529
3	2018	49	231	38	81	3	25	69	201	69	538
4	2017	58	345	34	69	17	65	67	244	67	723
5	2016	70	361	54	133	25	85	88	248	88	827
6	2015	48	375	36	110	0	0	73	389	73	874
7	2014	46	253	43	130	0	0	97	606	97	989
8	2013	65	429	52	134	0	0	87	698	87	1261
9	2012	77	378	40	122	0	0	105	720	105	1220
Ogółem		484	2.768	351	896	51	224	698	3.690	698	7.578

Źródło: Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie

*oferta uruchomiona w roku 2016

W ramach oferty SOWOPR najwięcej osób skorzystało z pomocy socjalnej oraz psychologiczno-terapeutycznej, które są nieodłącznym elementem pomocy udzielanej osobom krzywdzonym. Zła sytuacja psychiczna czy często zależność finansowa od osoby stosującej przemoc najczęściej powstrzymują osoby od podejmowania jakichkolwiek kroków w kierunku wyzwolenia się z sytuacji przemocy. W omawianym okresie udzielono łącznie 7.578 porad 698 osobom, średnio na jedną osobę przypada około 11 porad.

Rekomendacje:

- intensyfikacja promocji oferty ośrodka.

Osobom, które ze względu na sytuację przemocy borykają się z uczuciem lęku, chaosu i poczuciem osamotnienia oferowany jest udział w grupach wsparcia. Podczas spotkań grup wsparcia prowadzone są działania psychologiczne i edukacyjne mające na celu zwalczanie bezradności wobec przemocy, wymianę informacji i doświadczeń oraz uzyskanie wsparcia emocjonalnego.

Tabela nr 12. Liczba osób doznających przemocy uczestniczących w grupach wsparcia.

LP	Rok	Grupy wsparcia	
		Liczba osób	Liczba spotkań
1.	2020	13	16
2.	2019	12	25
3.	2018	10	26
4.	2017	15	24
5.	2016	17	23
6.	2015	19	24
7.	2014	18	26
8.	2013	14	24
9.	2012	12	25

Źródło: Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie

Uczestnictwo w grupie wsparcia daje w szczególności wiedzę: o specyfice zjawiska przemocy domowej, o sposobach radzenia sobie w sytuacjach trudnych, o możliwościach uzyskania pomocy ze strony instytucji, o przysługujących prawach, o możliwych strategiach obrony przed sprawcą przemocy, o sposobach zapewnienia bezpieczeństwa w rodzinie doświadczającej przemocy domowej.

Szczególną rolę w systemie pomocy osobom małoletnim pokrzywdzonym przemocą, wychowujących się w rodzinach dysfunkcyjnych pełnią specjalistyczne placówki wsparcia dziennego. Miasto, w drodze konkursu zleca prowadzenie 4 tego typu placówek przy ul. Sosnowej 16, ul. Dąbrowskiego 4, ul. Modrzejewskiej 20, ul. Hołdu Pruskiego 11.

Tabela Nr 13 Specjalistyczne Placówki Wsparcia Dziennego.

Specjalistyczne Placówki Wsparcia Dziennego	ROK 2015	ROK 2016	ROK 2017	ROK 2018	ROK 2019	ROK 2020
Łączna liczba miejsc w placówkach	115	115	115	115	115	115
Liczba dzieci, które skorzystały z oferty w ciągu roku	175	175	142	161	148	120
Średnia dzienna liczba dzieci, które w skorzystały z oferty*/ procentowe wykorzystanie dostępnych miejsc	77 67%	72 63%	70 61%	69 60%	65 56%	58 50%
Liczba dzieci z rodzin z problemem alkoholowym/ procentowy udział dzieci z rodzin alkoholowych	67 38%	46 26%	41 29%	43 27%	38 26%	24 20%
Liczba dzieci, u których wg opinii pracowników nastąpiła poprawa funkcjonowania w szkole.	90	79	51	72	62	51
Liczba dzieci, u których wg opinii pracowników nastąpiła poprawa funkcjonowania w grupie rówieśniczej.	84	68	72	76	66	63
Liczba dzieci, u których wg opinii pracowników nastąpiła poprawa funkcjonowania w rodzinie.	57	58	39	60	50	47

Źródło: Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miasta Świnoujście

Z powyższych danych statystycznych wynika systematyczny spadek liczby dzieci, które skorzystały z pomocy placówek wsparcia dziennego. Wszystkie placówki łącznie, są w stanie objąć specjalistyczną pomocą 115 osób małoletnich. Natomiast od dłuższego czasu obserwuje się niepełne wykorzystanie dostępnych miejsc: na poziomie 67% w roku 2015 i spadek do 50% w roku 2020. Biorąc pod uwagę fakt, że zjawisko przemocy jest silnie skorelowane z nadużywaniem alkoholu (patrz tabela nr 5) martwi niski udział dzieci z rodzin z problemem alkoholowym w proponowanej ofercie, na przestrzeni ostatnich 6 lat liczba dzieci z takich rodzin systematycznie maleje do zaledwie 20% w roku 2020. O ile w roku 2020 zaistniała sytuację można tłumaczyć występowaniem i zagrożeniem ze strony wirusa SARS- CoV-2, o tyle wyraźnie widać, że proces ten postępuje i z roku na rok uczestników jest coraz mniej. Powyższe jest tym bardziej niepokojące, że placówki wsparcia dziennego stanowią bardzo ważne uzupełnienie oferty pomocowej w mieście. Realizują programy socjoterapeutyczne, odbywają się w nich zajęcia korekcyjne, kompensacyjne, zajęcia logopedyczne.

Rekomendacje:

- należy dokonać analizy oferty placówek pod kątem jej atrakcyjności dla uczestników,
- należy rozpropagować ofertę specjalistycznych placówek wsparcia dziennego np. w formie informatora,

- należy proponować rodzinom i opiekunom małoletnich z rodzin objętych procedurą NK możliwość skorzystania z tej formy pomocy,
- należy systematycznie podnosić kwalifikacje osób zatrudnionych w placówkach.

Tabela Nr 14. Uczestnicy procedury Niebieskie Karty - osoby stosujące przemoc.

LP	Osoby stosujące przemoc	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Razem
1.	Kobiety w tym:	5	6	2	8	8	5	8	5	16	6	69
1.a	powyżej 60 r.ż.	-	-	-	-	-	2	-	3	2	-	7
1.b	z niepełnosprawnościami	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
2.	Mężczyźni w tym:	19	53	60	68	50	56	30	55	46	50	487
2.a	powyżej 60 r.ż.	-	4	7	5	2	10	2	7	3	8	48
2.b	z niepełnosprawnościami	-	-	2	1	-	-	-	1	-	-	4
3.	Liczba wszczętych procedur	21	56	62	75	58	60	37	59	60	54	542

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie.

Analiza literatury przedmiotu i prowadzonych badań wskazuje, iż nie istnieje jeden wzorzec psychologiczny sprawcy przemocy. Stworzenie profilu sprawcy przemocy opartego na posiadanych przez niego cechach osobowości mogłoby ułatwić ocenę poziomu zagrożenia agresją jak i dobranie odpowiedniego programu terapeutycznego. Do najczęściej diagnozowanych problemów u osób stosujących przemoc należą: niska samoocena, brak samokontroli, zaburzenia funkcji poznawczych, niekonstruktywne sposoby reagowania na stres, impulsywność, dążenie do zależności, wysoki poziom podejrzliwości i zazdrości, trudności w relacjach interpersonalnych, silne mechanizmy obronne, nadużywanie alkoholu. Stosowana przemoc może mieć charakter aktywny i pasywny. Przykładem przemocy aktywnej jest przemoc psychiczna, fizyczna i seksualna dotyczy ona bezpośrednio ofiary (np. poniżanie, obrażanie, policzkowanie, szarpanie, ciągnięcie za włosy, zmuszanie do nieakceptowanych czynności seksualnych, gwałt). Przemoc pasywna to wszelkiego rodzaju zaniedbania (np. pozbawienie opieki zdrowotnej, lekceważenie potrzeb, manipulacje). Nie można mówić o jednym typie sprawcy przemocy domowej, na wyzwolenie aktów agresji u sprawców przemocy mają wpływ równocześnie różne czynniki⁵.

Tabela Nr 15. Osoby pokrzywdzone oraz skazane z terenu miasta Świnoujście w związku z czynami kwalifikującymi się jako przemoc w rodzinie zgodnie z art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2021 r. poz. 1249 ze zm.).

L.P.	Rok	Osoby skazane		Osoby pokrzywdzone		
		Kobiety	Mężczyźni	Małoletni	Kobiety	Mężczyźni
1.	2020	1	27	5	34	4
2.	2019	2	22	5	26	6
3.	2018	3	27	5	30	5
4.	2017	1	25	7	25	6
5.	2016	-	22	2	25	2
6.	2015	1	23	2	23	3
7.	2014	3	32	11	35	7

⁵ Rode D. Osobowościowa kategoryzacja sprawców przemocy w rodzinie, Niebieska Linia 5/2012

8.	2013	-	20	13	17	2
9.	2012	Łącznie 38 (brak rozbicia na płeć)		39	21	-

Zródło: Sąd Rejonowy w Świnoujściu.

Pomoc rodzinie, w której jest przemoc obliguje również do prowadzenia działań wobec sprawców. Działania interwencyjne prowadzone wobec osób stosujących przemoc są niezwykle istotne i nie mogą być pomijane. W ramach realizacji procedury Niebieskie Karty, konieczne jest opracowanie strategii pracy z rodziną, która składa się z dwóch elementów: indywidualnego planu pomocy osobie doznającej przemocy i działań wobec osoby stosującej przemoc. Odpowiednio opracowana strategia pracy z rodziną z problemem przemocy, pozwala na podejmowanie konkretnych i celowych działań, zmierzających do zatrzymania przemocy. Niezwykle ważne jest także rozróżnianie działań pomocowych i interwencyjnych a następnie konsekwentne ich podejmowanie przez służby zaangażowane w wspólną realizację procedury NK. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie z funduszy uzyskanych z dotacji Wojewody Zachodniopomorskiego co roku oferuje możliwość uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Warunkiem koniecznym uczestnictwa w programie jest uznanie faktu stosowania przemocy w rodzinie i chęć zmiany dotychczasowego sposobu postępowania wobec bliskich.

Tabela nr 16

LP	Rok	Liczba założonych procedur NK	Program korekcyjno-edukacyjny		
			Osoby, które rozpoczęły program	Osoby, które ukończyły program	Liczba osób, które powróciły do zachowań przemocowych
1.	2020	54	11	7	1
2.	2019	60	10	7	1
3.	2018	59	16	10	0
4.	2017	37	10	9	0
5.	2016	60	0*	0	0
6.	2015	58	9	6	4
7.	2014	75	11	8	4
8.	2013	62	16	9	3
9.	2012	56	12	7	3
10.	2011	21	0	0	0
11.	Razem	542	95	63	16

Zródło: Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla ofiar Przemocy w Rodzinie

*W roku 2016 program nie został uruchomiony ponieważ nie udało się zebrać grupy uczestników.

Biorąc pod uwagę liczbę osób stosujących przemoc - 556 (tabela nr 13) jedynie 17% procent osób decyduje się na udział w programie korekcyjno-edukacyjnym. Liczba osób, które ukończyły program w latach 2011-2020 utrzymuje się na podobnym, niewysokim poziomie 6-10 osób. Powyższe może być spowodowane: brakiem uznania swoich zachowań za przemocowe, a co za tym idzie brakiem zgody na zmianę swojego życia, poczuciem bezkarności, niechęcią do uczestnictwa w długotrwałych grupowych formach pracy (program zakłada min. 60 godzin zajęć), a także stosunkowo rzadkim nakładaniem obowiązku uczestnictwa w tego typu programach przez sąd czy prokuraturę. Po ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego zachowanie uczestników jest monitorowane przez kolejne trzy lata, na podstawie zebranych danych można uznać, że program jest efektywny - 75% uczestników, którzy go ukończyli nie stosuje zachowań przemocowych wobec członków swojej rodziny. Jest to szczególnie ważne, gdyż w tle często znajduje się rodzina, dla której najważniejsze jest nie tyle ukaranie sprawcy, co przywrócenie prawidłowych relacji pomiędzy jej członkami.

Rekomendacje:

- zintensyfikowanie oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie,
- zwiększenie współpracy między instytucjami pracującymi z osobami stosującymi przemoc,
- stałe podnoszenie kwalifikacji pracowników realizujących procedurę NK.

Ważnym elementem gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W Świnoujściu Zespół został powołany zarządzeniem Prezydenta Miasta nr 290/2011 w dniu 10 maja 2011 r. Skład Zespołu na przestrzeni lat ulegał zmianie, aktualnie liczy 19 przedstawicieli kluczowych instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Zadaniem Zespołu jest integrowanie i koordynowanie działań służb, instytucji i specjalistów w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w danym środowisku lokalnym. Do zadań zespołu interdyscyplinarnego należy także: diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku, inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą domową, rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym oraz inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie. Zespół tworzy grupy robocze, które pracują bezpośrednio z rodzinami, w których występuje przemoc w ramach realizacji procedury Niebieskie Karty. Członkowie grup roboczych ponoszą ciężar związany z bezpośrednią interwencją i pomocą rodzinie. Informacje o podejmowanych czynnościach członkowie grup roboczych przekazują do Przewodniczącej Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie – zgodnie z art. 9d ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2021r. poz. 1249 ze zm.). Charakter pracy, która realizowana jest w trudnych warunkach, z nadmiarem obowiązków, biurokratyzacją, niskim prestiżem społecznym, dodatkowo stale konfrontuje z cierpieniem, problemami i niezaradnością życiową drugiego człowieka bardzo obciąża psychicznie. Często pojawiający się stres może przerodzić się w wypalenie zawodowe.

Tabela nr 17. Liczba grup roboczych w latach 2011-2020.

Liczba aktywnych procedur = liczba pracujących grup roboczych w skali roku kalendarzowego									
2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
21	76	125	180	209	226	179	153	128	130

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Rekomendacja:

- stale podnoszenie kompetencji osób pracujących w obszarze przemocy,
- zapewnienie szkoleń interdyscyplinarnych dla przedstawicieli różnych służb, instytucji oraz NGO podnoszących kompetencje w pracy na rzecz rodzin uwikłanych w przemoc,
- wspieranie instytucjonalnie, organizowanie różnorodnych form pomocy dla pracowników – w tym regularnych superwizji,
- cykliczne spotkania Zespołu Interdyscyplinarnego (rotacyjnie w placówkach przedstawicieli wchodzących w skład ZI),
- odpowiednie zaplecze techniczne, umożliwiające pracę z zachowaniem zalecanych warunków spotkania, zapewniających intymność i swobodę wypowiedzi zapraszanych i wzywanych na nie osób.

Rozdział IV Analiza SWOT

Przedstawiciele podmiotów pracujących nad niniejszym programem, w oparciu o posiadaną wiedzę oraz po zapoznaniu się z ww. dokumentami źródłowymi wykonali analizę strategiczną SWOT. Technika analityczna SWOT polegała na posegregowaniu posiadanych informacji nt. systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych):

- S (*Strengths*) – mocne strony: wszystko to co stanowi atut, przewagę, zaletę,
- W (*Weaknesses*) – słabe strony: wszystko to co stanowi słabość, barierę, wadę,
- O (*Opportunities*) – szanse: wszystko to co stwarza szansę korzystnej zmiany,
- T (*Threats*) – zagrożenia: wszystko to co stwarza niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

Mocne strony

1. Dobra współpraca Urzędu Miasta ze służbami, instytucjami zajmującymi się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

2. Systematyczne kampanie i akcje informacyjne ukierunkowane na zmianę postaw społecznych (np. Kampania Białej Wstążki).
3. Szeroka, bezpłatna oferta usług dla osób dotkniętych przemocą.
4. Funkcjonowanie grupy wsparcia dla osób doznających przemocy w rodzinie.
5. Wprowadzanie aktów prawa miejscowego mających na celu ochronę osób doznających przemocy.
6. Niskie bezrobocie.
7. Realizacja programów profilaktycznych na terenie placówek oświatowych.

Słabe strony

1. Mała liczba organizacji pozarządowych zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.
2. Brak odpowiedzi organizacji pozarządowych na realizację zadań w ramach otwartych konkursów ofert.
3. Niedostateczna współpraca interdyscyplinarna i międzyinstytucjonalna w zakresie udzielanej pomocy oraz informowania o ofertach pomocy realizowanych przez inne podmioty.
4. Niepełne wykorzystywanie przez pracowników posiadanych kwalifikacji.
5. Niewykorzystywanie możliwości aplikowania o środki zewnętrzne.
6. Brak dostatecznej oferty pomocy dla osób małoletnich.
7. Brak lidera działań interdyscyplinarnych.
8. Brak chętnych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie.

Szanse

1. Integrowanie i koordynowanie działań w środowiskach lokalnych przez zespół interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz rozwiązywanie problemów poszczególnych rodzin przez grupy robocze.
2. Możliwość wykorzystywania istniejących przepisów prawa pozwalających na skuteczniejszą izolację osób stosujących przemoc od osób doznających przemocy.
3. Możliwość pozyskiwania środków finansowych z funduszy zewnętrznych na programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
4. Systematyczne podnoszenie kwalifikacji przez pracowników, udział w superwizjach.
5. Korzystanie z wzajemnego doświadczenia.
6. Wzmocnienie roli Policji i Żandarmerii Wojskowej.

Zagrożenia

1. Utrzymujące się mity i stereotypy dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie oraz społecznych ról kobiet i mężczyzn.
2. Niewystarczająca reakcja mieszkańców na przypadki przemocy w rodzinie.
3. Niski odsetek osób stosujących przemoc, którym udaje się ukończyć programy korekcyjne/ terapeutyczne.
4. Wypalenie się zawodowe pracowników.
5. Duża rotacja pracowników i częsta zmiana na stanowiskach dzielnicowych.

Podsumowanie

Wypracowane przez Zespół rekomendacje dotyczą sfer:

- edukacyjnej, w tym: zmiany norm, które wspierają przemoc, utrwalania prawidłowych wzorców wychowania, stałej promocji „oferty pomocowej” miasta, konieczności systematycznych szkoleń kadry pracującej w obszarze przemocy,
- interwencyjnej i redukcji szkód tj. skutecznego przerywania procesu przemocy domowej, efektywnej pracy z osobą stosującą przemoc, pomocy i wsparcia osobom doświadczającym przemocy.

Biorąc pod uwagę powyższe rekomendacje oraz analizę SWOT, niniejszy program będzie realizowany w oparciu o następujące działania:

- uprzedzające: obejmujące diagnozę skali zjawiska przemocy domowej, działalność informacyjną i edukacyjną adresowaną do ogółu społeczeństwa,
- interwencyjne: nakierowane na ochronę ofiar przemocy w rodzinie i podejmowane wobec osób stosujących przemoc,
- wspierające: psychologiczne, terapeutyczne, pedagogiczne, prawne adresowane do osób poszkodowanych w wyniku doświadczania przemocy w rodzinie,

- podnoszące kwalifikacje osób pracujących w obszarze przemocy w rodzinie.

Rozdział V. Cele i działania Programu

Cel główny Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie Miasta Świnoujście na lata 2022-2027: **Zwiększanie skuteczności działań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.**

Adresaci Programu:

- 1) mieszkańcy miasta Świnoujście,
- 2) osoby dotknięte przemocą w rodzinie,
- 3) osoby stosujące przemoc w rodzinie,
- 4) świadkowie przemocy w rodzinie,
- 5) służby instytucje i osoby zajmujące się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

Realizatorzy programu to przede wszystkim: Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miasta Świnoujście, Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, NGO, specjalistyczne placówki wsparcia dziennego, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia, Komenda Miejska Policji, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej, Żandarmeria Wojskowa.

Realizacja celu głównego wymaga ścisłej współpracy wszystkich podmiotów działających, w tym obszarze i odbywać się będzie przez realizację niżej wymienionych celów szczegółowych odbywać się będzie przez realizację niżej wymienionych celów szczegółowych, które w dużej mierze są kontynuacją celów zawartych w poprzednim programie, ponieważ obszary, których dotyczą są kluczowe, a zaplanowane działania powinny być kontynuowane aby przyniosły trwałe skutki.

Cele szczegółowe:

1. Podniesienie świadomości i wrażliwości społecznej poprzez profilaktykę i edukację w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
2. Zintensyfikowanie działań mających na celu ochronę i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.
3. Zintensyfikowanie oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.
4. Podniesienie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w obszarze profilaktyki, interwencji i pomocy.

Tabela Nr 18

Cel szczegółowy nr 1. Podniesienie świadomości i wrażliwości społecznej poprzez profilaktykę i edukację w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.		
Działania	Wskaźniki	Realizatorzy
1.1 Upowszechnienie informacji na temat przemocy w rodzinie, całodobowego ogólnopolskiego telefonu zaufania oraz możliwości i form uzyskania pomocy m.in.: medycznej, psychologicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej.	– liczba opublikowanych informacji i artykułów, – liczba rozdyskrebowanych materiałów edukacyjnych – liczba internetowych odsłon założeń tematycznych	WZP, MOPR, ZI
1.2 Aktualizacja bazy danych zawartych w witrynach internetowych nt. zjawiska przemocy w rodzinie, miejscach i instytucjach świadczących pomoc.	– liczba aktualizacji	Wszyscy realizatorzy
1.3 Udział/organizacja kampanii społecznych, które m.in. obalają	– liczba kampanii – szacunkowa liczba uczestników	MOPR, SOWOPR, ZI, KMP, NGO, placówki

my i stereotypy na temat przemocy, promują metody wychowawcze bez użycia przemocy, opisują mechanizmy przemocy oraz wskazują na ich społeczną szkodliwość i społeczno – kulturowe uwarunkowania.		oświatowe, specjalistyczne placówki wsparcia dziennego
1.4 Nawiązanie oraz wzmocnienie współpracy z kościołami i związkami wyznaniowymi, organizacjami pozarządowymi, a także podmiotami spoza systemu pomocowego w celu wprowadzenia elementów edukacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie.	– liczba przekazanych plakatów, ulotek informacyjnych – liczba spotkań tematycznych	MOPR, ZI, WZP, NGO
1.5 Prowadzenie działań edukacyjnych służących wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych metod i kompetencji rodziców i opiekunów	– nazwa i liczba przeprowadzonych programów/warsztatów – liczba uczestników programów/warsztatów – liczba uczestników, którzy ukończyli program i podnieśli swoje umiejętności wychowawcze	MOPR, WZP, PPP, SOWOPR, placówki ochrony zdrowia, specjalistyczne placówki wsparcia dziennego,
1.6 Realizacja programów profilaktycznych adresowanych do dzieci i młodzieży dot. m.in.: praw dzieci, asertywności, umiejętności prospołecznych.	– nazwa i liczba przeprowadzonych programów, – liczba uczestników programów – liczba placówek, w których zrealizowano programy profilaktyczne	placówki oświatowe, MOPR, WZP, NGO, specjalistyczne placówki wsparcia dziennego, KMP, PPP
1.8 Analiza i diagnozowanie zjawiska przemocy na podstawie dostępnych danych statystycznych z zakresu poszczególnych obszarów, zlecenie badań społecznych w tym zakresie	– liczba sporządzonych zestawień, opracowań, diagnoz	Wszyscy realizatorzy

Tabela Nr 19

Cel szczegółowy nr 2 Zintensyfikowanie działań mających na celu ochronę i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.		
Działania	Wskaźniki	Realizatorzy
2.1. Zapewnienie przez instytucje działające na rzecz pomocy osobom dotkniętym lub zagrożonym przemocą w rodzinie pomocy w formie poradnictwa psychologicznego, prawnego, socjalnego i rodzinnego.	- liczba udzielonych porad wsparcia psychologicznego, pedagogicznego prawnego, socjalnego i rodzinnego - liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa psychologicznego, - liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa pedagogicznego - liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa prawnego, w tym nieodpłatnej pomocy prawnej w związku ze sprawami z zakresu prawa rodzinnego, - liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa socjalnego i rodzinnego	MOPR, OIK, NGO SOWOPR, CZP

2.2 Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie schronienia w całodobowym ośrodku.	– liczba osób/rodzin dotkniętych przemocą, które skorzystały z całodobowej pomocy – liczba osób/rodzin których sytuacja życiowa uległa poprawie po opuszczeniu ośrodka – średni czas przebywania osoby/rodziny w całodobowym ośrodku – liczba sporządzonych opinii w sprawie przyznania w pierwszej kolejności lokalu socjalnego	SOWOPR
2.3 Przyznanie w pierwszej kolejności osobom dotkniętym przemocą w rodzinie lokali socjalnych.	– liczba przyznanych lokali socjalnych – liczba rodzin/liczba osób, którym przyznano lokale mieszkalne	TBS LOKUM Sp. z o.o.
2.4 Opracowanie i realizacja indywidualnych spotkań terapeutycznych/grup terapeutycznych/ wsparcia dla osób dotkniętych lub zagrożonych przemocą w rodzinie.	– liczba osób objętych indywidualnymi spotkaniami terapeutycznymi – liczba utworzonych grup terapeutycznych/ grup wsparcia – liczba uczestników grup terapeutycznych/ grup wsparcia – ilość spotkań grup terapeutycznych/grup wsparcia, – liczba osób, które ukończyły programy terapeutyczne	SOWOPR, NGO, CZP
2.5 Praca z rodzinami z grup podwyższonego ryzyka (np. rodziny, w których występują problemy związane z uzależnieniami, problemy opiekuńczo-wychowawcze, ubóstwo, choroba).	– liczba rodzin objętych wsparciem, nadzorem, pracą socjalną – liczba rodzin objętych nadzorem kuratorskim – liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	MOPR, SOWOPR, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej, CZP, PPP
2.6 Realizowanie programów/treningów/zajęć terapeutycznych adresowanych do małoletnich dotkniętych lub zagrożonych przemocą w rodzinie.	– nazwa i liczba przeprowadzonych programów – liczba uczestników programów – liczba placówek, w których zrealizowano programy profilaktyczne – liczba realizowanych procedur, w których osobą doznającą przemocy w rodzinie jest małoletni	placówki oświatowe, SOWOPR, MOPR, WZP, NGO, specjalistyczne placówki wsparcia dziennego
2.7 Zapewnienie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom.	– liczba dzieci, które zostały odebrane z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie (art. 12 a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie) – liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	MOPR, ZI
2.8 Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup	– liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego w sprawach innych niż realizacja procedury NK	ZI

roboczych powołanych do realizacji procedury.	w tym średnia frekwencja członków reprezentujących poszczególne instytucje – liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego w sprawach realizacji procedury NK – liczba powołanych grup roboczych – liczba wszczętych procedur NK (z podziałem na uprawnione podmioty) – liczba wszczętych procedur, w tym dokumentujących ponowne użycie przemocy – liczba wniosków złożonych przez grupy robocze np. do KRPA, do Prokuratury Rejonowej, do Sądu Rejonowego – liczba zakończonych procedur NK, w tym: ze względu na ustanie przemocy oraz brak zasadności ich prowadzenia	
---	---	--

Tabela Nr 20

Cel szczegółowy nr 3. Zintensyfikowanie oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.		
Działania	Wskaźniki	Realizatorzy
3.1 Opracowanie i realizowanie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.	– liczba osób, która uznała fakt stosowania przemocy na podstawie NK D – liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, które przystąpiły do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych/ terapeutycznych – liczba orzeczeń nakładających na osoby stosujące przemoc w rodzinie obowiązek uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych – liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, którzy uczestniczyli w pełnym cyklu programu korekcyjno-edukacyjnego/ terapeutycznego – liczba osób, które po ukończeniu programu powróciły do zachowań polegających na stosowaniu przemocy w rodzinie	SOWOPR, NGO, Sąd Rejonowy
3.2 Opracowanie i realizowanie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.	– liczba osób stosujących przemoc w rodzinie zmotywowanych do uczestnictwa w programach psychologiczno-terapeutycznych	SOWOPR, NGO

	– liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, którzy uczestniczyli w pełnym cyklu programu psychologiczno- terapeutycznego – liczba osób, które po ukończeniu programu powróciły do zachowań polegających na stosowaniu przemocy w rodzinie	
3.3 Izolowanie osób stosujących przemoc od osób jej doświadczających, wykorzystując obowiązujące rozwiązania prawne, np.: zakaz kontaktowania się z osobą pokrzywdzoną, nakaz opuszczenia mieszkania, nakaz tymczasowego aresztowania.	– liczba osób, wobec których orzeczono zakaz kontaktowania się z pokrzywdzonym i zbliżania się do niego – liczba osób, wobec których orzeczono nakaz tymczasowego aresztowania. – liczba osób, wobec których orzeczono nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym – liczba osób, wobec których orzeczono dozór policji, – liczba osób, wobec których zastosowano tymczasowy nakaz natychmiastowego opuszczenia mieszkania lub zakaz zbliżania	Sąd Rejonowy, Prokuratura Rejonowa, ŻW Rejonowa, KMP
3.4 Podejmowanie interwencji w sytuacjach przemocy w domowej.	– liczba wniosków złożonych przez grupy robocze do KRPA o nałożenie zobowiązania do podjęcia leczenia – liczba wniosków złożonych do sądu o wgląd w sytuację rodziny małoletniego – liczba wszczętych procedur NK, – liczba wypełnionych formularzy NK-C – liczba wypełnionych formularzy NK-D – liczba zawiadomień złożonych do prokuratury przez grupy robocze, – liczba osób skazanych z podziałem na płeć w związku z czynami kwalifikującymi się jako przemoc w rodzinie zgodnie z art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie	ZI, Sąd Rejonowy
3.5 Ewidencjonowanie podmiotów oraz organizacji pozarządowych, które realizują oferty dla osób stosujących przemoc w rodzinie, a w szczególności realizujących programy korekcyjno-edukacyjne.	– przekazanie ewidencji Prezesowi Sądu Rejonowego, Komendantowi Miejskiemu Policji, Komendantowi Żandarmerii Wojskowej, Prokuratorowi Rejonowemu – aktualizacja informacji o ofercie pomocowej na stornach internetowych	WZP, SOWOPR, MOPR

Tabela Nr 21

Cel szczegółowy nr 4. Podniesienie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w obszarze profilaktyki, interwencji i pomocy.		
Działania	Wskaźniki	Realizatorzy
4.1 Podnoszenie kompetencji zawodowych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie osób będących przedstawicielami podmiotów, instytucji i organizacji pozarządowych tworzących lokalny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	– nazwa i liczba kursów, szkoleń, konferencji, seminariów, itp. w których udział wzięli przedstawiciele podmiotów, instytucji i organizacji pozarządowych tworzących lokalny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie – liczba osób uczestniczących w kursach, szkoleniach, konferencjach, seminariach	Wszyscy realizatorzy
4.2 Organizowanie wsparcia dla osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie w formie m.in. superwizji, coachingu, grup wsparcia.	– liczba osób biorących udział w różnych formach poradnictwa i wsparcia psychologicznego z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Wszyscy realizatorzy programu
4.3 Organizowanie interdyscyplinarnych szkoleń w ramach tworzenia systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	– liczba przeprowadzonych interdyscyplinarnych szkoleń dla specjalistów – liczba uczestników	WZP, ZI, MOPR, NGO

Rozdział VI. Realizacja Programu

Monitorowanie działań Programu.

Monitorowanie i ewaluacja niniejszego Programu ma na celu ocenę, czy osiąga on założone cele. Za realizację poszczególnych zadań odpowiedzialni są wymienieni realizatorzy programu zgodnie z ich kompetencjami. Monitoring umożliwi wgląd w realizację podejmowanych działań, ocenę ich efektywności oraz wdrożenie działań naprawczych w sytuacji ujawnienia ewentualnych błędów i trudności. Dane będą uzyskiwane od podmiotów zaangażowanych w realizację jego założeń i gromadzone przez Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zaplanowane działania będą realizowane w sposób ciągły przez cały okres obowiązywania programu.

Sprawozdawczość.

Sprawozdawczość będzie dotyczyć realizacji wszystkich celów i działań ujętych w Programie na podstawie zebranych wskaźników. Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie do dnia 31 marca każdego roku przedłoży sprawozdanie merytoryczne Radzie Miasta Świnoujście z realizacji Programu za rok ubiegły.

Nadzór nad realizacją Programu.

Za realizację i koordynację Programu odpowiada Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Jemu również powierza się odpowiedzialność za rozpatrzenie sygnalizowanych problemów związanych z realizacją Programu, jak i potrzebę wprowadzenia zmian do niniejszego dokumentu.

Finansowanie Programu.

Program finansowany będzie z budżetu Miasta Świnoujście (realizatorzy Programu wykonują swoje zadania w ramach własnych budżetów), a także z budżetu państwa. Ponadto przewidywane jest ubieganie się o środki zewnętrzne zarówno przez samorząd jak i innych partnerów publicznych i niepublicznych.

UZASADNIENIE

Zgodnie z treścią art. 6 ust. 2 pkt 1 i ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do zadań własnych gminy i powiatu należy opracowanie i realizacja programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Mając na uwadze powyższe, należy podjąć stosowną uchwałę.